

Чеботарьова Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Алфімов В.М.

КУЛЬТУРА ПОЧУТТІВ ЯК СКЛАДОВА ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ

О.В. Чеботарьова

У статті йдеться про значення таких важливих почуттів та якостей людини, як любов, повага, довіра, вірність, наявність яких дає змогу створити високодуховні стосунки у сімейному житті.

В статтє говорится о значении таких важных чувств и качеств человека, как любовь, уважение, доверие, верность, наличие которых позволяет создать высокодуховные отношения в семейной жизни.

Постановка проблеми у загальному огляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У сучасному світі, який знаходиться у духовній кризі, як ніколи постає важливим питання збереження і зміцнення у суспільстві найкращих за усіх часів існування цивілізації людських почуттів, таких як любов, ніжність, довіра тощо. Ще з давніх часів вважалось, що любов спроможна врятувати світ, бо вона збуджує усе прекрасне у душі людині та надихає її на великі творіння. Тому займаючись проблемами відродження духовності нації, важливо звернутися до

педагогічної думки щодо важливості культури почуттів у житті людини. Особливого значення вона набуває при побудові духовно-моральних основ у процесі підготовки студентської молоді до сімейного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Проблемою підготовки молоді до створення сім'ї займалися багато науковців: А. Макаренко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, П. Щербань, С. Ковальов, І. Гребенніков, Т. Флоренская та багато інших вчених. Усі вони відмічають значення сформованості культури почуттів у молоді для створення щасливої та міцної сім'ї.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Актуальність даної проблеми зумовила пошук нових підходів до сімейного виховання студентської молоді. Невирішеним остаточно залишається питання визначення духовно-моральних основ підготовки студентської молоді до сімейного життя та наукового обґрунтування культури почуттів як складової зазначених основ.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою нашої статті є обґрунтування важливості формування культури почуттів як складової духовно-моральних основ підготовки студентської молоді до сімейного життя.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

На основі аналізу психолого-педагогічних джерел нами були визначені складові духовно-моральних основ підготовки студентської молоді до сімейного життя. Такими є: культура почуттів, культура міжособистісних стосунків, батьківська культура, культура здоров'я, культура відпочинку та дозвілля, господарсько-побутова культура. На нашу думку, найголовнішою складовою духовно-моральних основ підготовки студентської молоді до сімейного життя є культура почуттів, яка полягає у наступних складових частинах – любов, взаєморозуміння, відповідальність, вірність, дружба і т.д.

Важко переоцінити значення любові у житті людини. Відомий педагог Б. Ліхачов писав так: “З любові починається нормальне зачаття дитини....; любов витає над щасливою сім'єю; любов'ю розквітається життя щасливої людини”

[1, 140]. Тобто з точки зору вченого, любов – є початком нового життя та має бути вірним супутником будь-якої людини та сім'ї. Ліхачов вважає, що саме любов є найбільш природною та соціальною основою моральності. Він стверджує, що нормальний міцний подружній союз виникає на базі взаєморозуміння, єдності уявлень про духовні та матеріальні цінності, зближення інтересів, поглядів та переконань.

Без любові життя людини не має сенсу. Людина навіть не живе, вона існує. Їй ні з ким розділити свої радості, ні з ким поговорити про свої прикраси. Приходячи додому, її ніхто не зустрічає та не зігріває теплом своєї душі. З часом, самотня людина стає все більш і більш роздратованою на оточуючих людей. Хоча правильніше було б сердитися лише на себе. Адже досягаючи певного віку, людина має обзавестись своєю сім'єю, і якщо вона цього не зробила, винити у цьому можна частіше за все лише себе.

Задача кожної людини – прожити кожен день свого життя так, щоб внести у свою та чиюсь іншу буденність краплину радості, мира та щастя. На наш погляд, створення сім'ї є необхідною умовою виконання цієї задачі. Сім'я – це колыска особистості. Саме у ній закладаються ті зерна духовного зростання дитини, які дозволять їй у майбутньому самій стати гарним сім'янином.

Нині дуже часто говорять про бездуховність нашого суспільства, і не дарма. Через постійні новітні комп'ютерні технології, у сучасної молоді зникає інтерес до культури взагалі. Спілкуючись цілими часами з людьми по Інтернету, граючись в комп'ютерні ігри та просто сидячи у всесвітній мережі, люди поступово забувають, що таке справжня культура людського спілкування. Відходять на задній план такі поняття як високі почуття, ідеал справжньої краси, цнотливість. Для бездуховних людей, вони стають смішними та старомодними.

Морально-духовні основи – це те, що визначає життєдіяльність нашого суспільства. Без таких основ не будуть плідними результати навчально-виховної роботи, будуть розвалюватись не тільки сім'ї, але й суспільства у цілому. Вчений П. Щербань пише: “Сьогодні наше суспільство, як ніколи раніше, потребує духовного стимулювання, морального розвитку, посиленої уваги до внутрішнього світу людини, культивування загальнолюдської моралі” [5, 15]. Отже найжахливіша річ, яка може статися з суспільством – це не економічна криза, а “загальне озлоблення”, втрата людяності, доброти, відвертості, та найголовніше, зниження ролі любові у житті людини.

Вітчизняний психолог Т. Флоренська пов'язує почуття любові з духовним початком людини. На її думку, саме любов є умовою та шляхом духовного

розвитку особистості. Вона стверджує, що одухотвореність подружньої любові необхідна для життя та зросту самої любові. Психолог доводить, що любов відкриває красу духовного “Я” в людині, адже тільки у такого прекрасного почуття є здатність віднаходити у душі людини найпрекрасніші почуття та якості, неповторність та особливість кожного чоловіка та жінки [3].

Відомий американський психолог Б. Трейсі розглядає любов у житті людини, як одну з найголовніших складових частин успіху. Він пише, що взаємини з іншими роблять нас справжніми людьми. Виходячи з його суджень, ключовою якістю повноцінної людини – є здатність вступати та підтримувати довгострокові відносини дружби та близькості з іншими людьми [6]. Любов – є потужним генератором багатьох ідей людства: достатньо поглянути на безліч творів мистецтва, створених завдяки любові. Любов може підштовхувати людину на різні авантюрні вчинки, то ж чому вона не може допомогти їй у досягненні успіху? На нашу думку, по-справжньому щасливі люди, які кохають та є коханими більш скоріше досягають успіху, адже почуття любові дозволяє їм розкрити ті таланти, які могли бути схованими протягом багатьох років.

Наукове знання здавна зацікавлювалось феноменом “любові”, тисячі та мільйони сторінок було написано про любов, але й досі вона залишається загадкою, адже кожна людина любить по-своєму, вкладаючи у любов щось своє особисте, свою частинку, свій сенс. Відомий філософ Е. Фромм називає любов відповіддю на проблему людського існування. Він стверджує, що любов – це велика сила у житті людини, яка здатна руйнувати стіни між людьми, наближувати їх один до одного. На його думку, у любові є місце парадоксу, адже дві людини становляться одним цілим, але при цьому залишаються двома. Також, Е. Фромм розрізняє п’ять видів любові: братська, материнська, еротична, любов до себе та любов до Бога. Він пише, що складовими частинами любові є: піклування, відповідальність, повага один до одного, знання особливостей іншого, відчуття радості та задоволення [4].

Розглядаючи складові частини любові, ми не можемо не згадати вислів письменника А. Екзюпері: “Любити – це не означає дивитись один на одного, любити – означає дивитись разом в одному напрямку” [8]. Цей афоризм став безсмертним та використовувався у багатьох творах та працях, і не дарма. Адже любити когось, це значить не тільки бачити гарні риси у людині й цінувати їх, а й розділяти інтереси та погляди своєї половинки, тобто дивитись у той бік, куди дивиться твоя кохана або коханий. Бо інакше, з часом, не маючи спільних

інтересів, тобто не розуміючи один одного, кожен з подружжя починає жити своїм життям, і це означає кінець шлюбу.

Ми вже зазначали, що без дружби не може існувати міцний щасливий союз двох людей. Крім того що чоловік та дружина мають любити та розуміти один одного, вони також мають бути друзями. Вони мають бути готові завжди прийти на допомогу своїй половинці, підставити плече, просто вислухати або допомогти якоюсь справою. Адже дружба – є первинною формою любові. Людина не може любити іншу, якщо вона спершу не завела з нею дружбу. “Щасливі ті, чия любов з самого початку спирається на цей міцний фундамент співробітництва та дружби”, – пишуть автори книги “Ми й наша сім’я” [2, 28].

Для міцного шлюбного союзу, дружина має бути вірною подругою, а чоловік – сильним другом. Тоді усі негаразди будуть долатись легко, усі радості будуть ділитись ні з ким-то на стороні, а вдома, у тісному сімейному осередку. Тоді й буде виконуватись ще одна складова культури почуттів – вірність. Якщо дружину та чоловіка, буде влаштовувати все, що коїться вдома, якщо буде ласка, піклування, взаєморозуміння та підтримка, не з’явиться спокуси піти кудись на сторону.

Для створення та зміцнення щасливої сім’ї, як чоловік, так і дружина, мають бути гарно ознайомлені з тим, що зараз називають різними мовами любові. Існує багато прикладів, коли люди кохають один одного, люблять своїх дітей, свою сім’ю, але поряд із цим їм настільки важко або ж зовсім неможливо сказати про свої почуття, що це може призвести до розладу в стосунках. Це все трапляється через те, що всі ми різні люди; ми по-різному дивимось та сприймаємо наш світ, і людей у ньому. Деяким людям потрібно, щоб їм кожного дня казали, які вони гарні, як їх люблять та поважають. Іншим потрібно доказувати усе на ділі, допомагати у всіх справах. А третім, потрібно часто дарувати подарунки, адже це для них є справжнім щастям та проявом любові. Отже, створюючи власну сім’ю, людина повинна усвідомлювати, що її кохана або коханий, а у майбутньому й діти, будуть спілкуватись на своїй мові любові, і для комфортного та щасливого існування разом, людина має навчитись говорити на мові любові своїх близьких людей.

Відомий американський психолог Г. Чепмен виділяє п’ять мов любові:

– слова похвали та підтримки (людина, яка розмовляє на цій мові любові, постійно має отримувати компліменти; вона має чути, що її підтримують та підбадьорюють);

– якісний час (людина, яка розмовляє цією мовою любові, має отримувати безроздільну увагу від своєї коханої або коханого; вона має відчувати, що хоч на десять хвилин, хоч на годину, але уся увага сконцентрована на ній);

– отримання подарунків (людина, яка розмовляє цією мовою любові, має часто отримувати подарунки, адже для неї вони є справжнім проявом кохання, причому подарунок – це не обов’язково якась покупка, це перш за все – дарування себе, своїх почуттів та переживань);

– акти слугування (якщо людина розмовляє цією мовою любові, то вона буде вимагати від своєї коханої половинки виконувати деякі дії та завдання);

– фізичний дотик (людина, яка розмовляє на цій мові любові, потребує фізичного дотику, адже наше тіло є могутньою формою комунікації, й потребує ніжності та ласки) [7].

Отже вивчення та розуміння цих мов любові, та у подальшому визначення якою мовою розмовляє ваша кохана половинка, дозволить людям створити міцну сім’ю, у якій завжди буде панувати взаєморозуміння та щастя.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Деякі люди впевнені, що любові не треба вчити, і вони не роблять цього у своїй сім’ї. Ми ж стверджуємо протилежне. Любові не тільки можна навчити, але й це має стати первинним завданням кожної сім’ї – навчити дитину любити. Любити не тільки себе, як крихітку цього світу, але й своїх батьків, близьких та рідних, життя, друзів та взагалі людей. Батьки мають спалахнути серця своїх дітей любов’ю, адже любов та бездуховність – це поняття не сумісні, і чим більш кращим речам ми навчимо своїх дітей, тим більш вони будуть високоморальними та духовними особистостями. Подальшим нашим дослідженням буде визначення організаційно-педагогічних умов формування культури почуттів у студентської молоді.

Література

1. Лихачев Б.Т. Философия воспитания. Специальный курс: учебное пособие для студентов высших учеб. заведений. – М.: Прометей, 1995. – 282 с.
2. Мы и наша семья: Книга для молодых супругов / Сост.: В.И. Зацепин, В.Д. Цимбалюк. – М.: Мол. гвардия, 1987. – 416 с.

3. Флоренская Т. А. Мир дома твоего. – М.: Школа-Пресс, 1999. – 128 с.
4. Фромм Э. Искусство любви. – М.: АСТ, 2009. – 224 с.
5. Щербань П. М. Педагогіка почуттів. – К.: Видавництво т-ва “Знання України”, 1992. – 48 с.
6. Brian Tracy: Maximum Achievement: Strategies and Skills That Will Unlock Your Hidden Powers to Succeed. – N.Y.: Fireside, 1995. – 352 p.
7. Gary Chapman. The Five Love Languages: How to Express Heartfelt Commitment to Your Mate. – Chicago: Northfield Publishing, 1995. – 203 p.
8. <http://www.newacropol.ru/Alexandria/aphorism/exupery/>.

Чеботарьова О.В. – магістрант кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Алфімов В.М.